

Ciutats i Covid-19

Plans de xoc per a la cultura

**Diputació
Barcelona**

El document «Ciutats i Covid-19. Plans de xoc per a la cultura» ha estat elaborat pel Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC) de la Diputació de Barcelona.

Hi han participat:

Autoria

Marga Julià, Programa d'Estudis i Recerca

Coordinació

Aina Roig, cap de la Secció tècnica

Laia Gargallo, cap de l'Oficina

Centre d'Estudis i Recursos Culturals

c/Montalegre, 7

08001 Barcelona

+34 934 022 565

o.estudisrc@diba.cat

diba.cat/cerc

Maig de 2020

Conèixer la realitat cultural dels municipis és un dels objectius primordials del Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la Diputació de Barcelona (CERC). La seva mirada es centra generalment en l'acció cultural dels ens locals de la demarcació de Barcelona. Tanmateix, les circumstàncies actuals conviden a buscar una mirada més àmplia: la Covid-19 ha posat tot el món contra les cordes de manera pràcticament simultània. Per primera vegada, trobem que el conjunt del planeta ha de fer front al mateix temps a un problema comú, que a més és imprevis, nou per tothom i tindrà conseqüències importants en la major part dels àmbits de la vida personal i col·lectiva. Des del punt de vista de la política cultural, tenir una perspectiva de conjunt permet copsar com s'està reaccionant des dels diversos racons del planeta i comparar les estratègies que estan adoptant els diferents governs locals per acompanyar el sector cultural.

En aquest sentit, el comitè de cultura de CGLU va iniciar, des dels primers dies del confinament al nostre país, un recull de les iniciatives culturals sorgides arran de la Covid-19 en ciutats d'arreu del planeta¹. Si bé no hi són totes ni es tracta d'una mostra representativa, la iniciativa de CGLU és de gran utilitat perquè unifica una informació que si no caldria anar a buscar a cada web particular, i les accions que s'hi recullen ens permeten fer-nos una idea de les diverses fórmules impulsades per governs locals d'Europa, Amèrica i algunes zones d'Àsia i Oceania. Al llistat elaborat pel comitè de cultura de CGLU hi apareixen dos tipus d'actuacions: d'una banda, aquelles accions dirigides a fer accessible la cultura a través de les xarxes per tal que la ciutadania pugui gaudir d'experiències artístiques i culturals durant el confinament; i, de l'altra, plans de xoc adreçats a compensar, en part, la davallada d'activitat i d'ingressos a la qual ha de fer front el sector cultural durant el període d'aturada absoluta i mentre s'allarguin les mesures de distanciament.

Des del CERC ens hem fixat en el segon bloc de mesures, els plans de xoc per al sector, i hem fet un petit recull comparatiu dels diferents tipus d'accions que s'estan duent a terme des de les ciutats.

S'ha treballat a partir de les dades de la comissió de cultura de CGLU actualitzades el 28 d'abril de 2020, que comprenen mesures de xoc de les següents ciutats: Barcelona, Berlin, Hobart, Hong Kong, La Paz, Linz, Lisboa, Londres, Malmö, Melbourne, Montevideo, Montréal, New York, Sao Paulo, Sydney, Terrassa, Viena i Austin, Boston, Denver, Detroit i Cambridge als Estats Units. Es tracta de ciutats molt disperses entre elles, tant pel seu desigual volum de població com pel fet que algunes són capitals dels seus respectius països i d'altres no, que tenen sistemes econòmics i de govern diversos, etc. En conseqüència, el grau de comparabilitat és limitat. Cal remarcar, a més, que es disposa de la informació que apareix als webs d'aquestes ciutats o bé que s'ha donat a mitjans de comunicació, de manera que és possible que algunes d'elles estiguin desplegant mesures addicionals que encara no han comunicat i que, per tant, no es tindran en consideració. D'altra banda, en la

1 Vegeu <http://www.agenda21culture.net/culturecovid19> (consulta 28.04.2020)

majoria dels casos aquestes mesures es combinen amb d'altres de nivell regional i nacional, que tampoc s'han inclòs a l'anàlisi.

Degut a les limitacions en la comparabilitat entre les ciutats estudiades, l'anàlisi s'ha limitat a l'observació i classificació de les diverses mesures adoptades per les ciutats en el marc dels seus plans de xoc culturals, sense intentar extreure'n conclusions. Així doncs, aquestes mesures s'han dividit en una vintena de tipologies agrupades en quatre grans grups: subvencions; mesures relatives al pagament d'impostos, lloguers o taxes; altres accions per injectar fons al sector cultural, i modificacions en calendari d'activitat previst. Cadascun d'aquests grups, al seu torn, comprèn diverses tipologies d'actuació.

Les mesures més habituals són les que tenen a veure amb subvencions a organitzacions i actors del sector cultural, recollides a la taula següent.

Taula 1: Subvencions per al sector cultural

	Subvencions extraordinàries per al conjunt d'organitzacions i empreses culturals	Subvencions extraordinàries per a la cultura de base i creadors i professionals	Suport extraordinari per despeses d'estructura d'organitzacions i empreses cult.	Abonament de subvencions prèviament concedides	Pagament dels ajuts concedits per activitats anul·lades a causa de la Covid-19
Montréal (Canadà)					
Austin (EUA)					
Boston (EUA)					
Cambrige (EUA)					
Denvers (EUA)					
Detroit (EUA)					
New York (EUA)					
La Paz (Bolivia)					
Hobart (Austràlia)					
Melbourne (Austràlia)					
Sydney (Austràlia)					
Hong Kong (Xina)					
Berlin (Alemanya)					
Linz (Àustria)					
Viena (Àustria)					
Barcelona (Espanya)					
Terrassa (Espanya)					
Lisboa (Portugal)					
Malmö (Suècia)					

	Països d'Amèrica Central i del Sud
	Països d'Amèrica del Nord
	Països d'Àsia i Oceania
	Països d'Europa

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades recopilades per la comissió de cultura de CGLU.
<http://www.agenda21culture.net/culturecovid19>

Tal i com mostra la taula, s'estan utilitzant diverses fórmules dins l'àmbit de les subvencions. D'una banda, s'han obert convocatòries extraordinàries per al conjunt del sector cultural (empreses i entitats), mentre que d'altres que són adreçades específicament a les organitzacions culturals de base i als creadors o professionals individuals, i algunes ciutats ofereixen suport econòmic per al manteniment de les estructures d'organitzacions culturals que hagin vist reduïda o suspesa la seva activitat a causa de la Covid-19. Al costat d'aquestes mesures, algunes ciutats mantenen ajuts concedits per activitats que finalment no s'han pogut portar a terme a causa de l'emergència sanitària i estan abonant amb celeritat les subvencions concedides amb anterioritat a la situació actual, malgrat que és possible que les entitats no puguin complir alguns dels aspectes recollits a l'acord.

Només dues de les ciutats analitzades han optat per donar subvencions extraordinàries de caire generalista per al conjunt del sector cultural no públic: La Paz i Hong Kong. Sydney, Hong Kong i Lisboa, per la seva banda, donen ajuts per al manteniment d'una mínima estructura a les organitzacions culturals (fonamentalment personal). Sydney, a més, ha creat un paquet específic de suport a petites empreses (no exclusivament culturals) en la seva transició a un model de negoci digital que els permeti generar ingressos durant el temps que duri el confinament i més endavant. Ara bé, la fórmula majoritària pel que fa a les subvencions ha estat la del suport directe a la cultura de base, creadors, artistes i professionals independents. Austin, Boston, Cambridge, Denvers, Detroit i Nova York als Estats Units, així com Melbourne, Hobart i Sydney a Austràlia, i, Hong Kong, Berlín, Viena, Barcelona, Terrassa i Lisboa ofereixen subvencions específiques -o amb criteris especials- per aquests col·lectius.

La quantia de les subvencions ofertes és molt variable, i no totes les ciutats les expliciten. D'entre les que coneixem, als Estats Units hi ha consens entre les diverses ciutats per oferir petits ajuts de 500 dòlars (que equivalen a 462 euros) als artistes i creadors que ho sol·licitin. A Melbourne, per la seva banda, ofereixen l'equivalent a 2317 euros per artistes o petites organitzacions culturals per tal que impulsin nous projectes o digitalitzin material propi. Hong Kong permet acumular, entre els ajuts ordinaris i els d'emergència, fins a 130.000 HKD (15.487 euros) a determinades empreses i organitzacions culturals, mentre que altres entitats poden sol·licitar un import màxim de 15.000 HKD (1.788 euros) i els artistes individuals tenen dret a rebre fins a 7.500 HKD (894 euros). A Viena s'ofereixen subvencions de fins a 3000 euros als professionals de les arts i de la ciència, i les que ofereix Lisboa poden ascendir fins als 1905 euros, que és tres vegades el salari mínim de Portugal (635 euros). En darrer lloc, la ciutat de Berlín ha anunciat subvencions immediates de 5000 euros a professionals autònoms i 15.000 a petites empreses culturals.

Destaca el fet que si bé a les ciutats europees, sud-americanes i asiàtiques les iniciatives de suport es gestionen des de les institucions públiques (ajuntaments o equivalents), a les dels Estats Units no és així, sinó que en la majoria dels casos que s'han vist es fa de la mà de fundacions. A més, en totes elles s'ha obert un canal de donacions per als ciutadans i

empreses que desitgin realitzar aportacions econòmiques, de manera que els fons destinats al sector cultural es puguin arribar a finançar a través d'elles.

Taula 2: Exempció d'impostos, lloguers i taxes

	Ajornament i facilitats per al pagament d'impostos	Exempció temporal de pagament de lloguers d'espais municipals a organitzacions culturals	Exempció temporal de taxes per a rodages audiovisuals a la ciutat
Montréal (Canadà)			
Sydney (Austràlia)			
Linz (Àustria)			
Barcelona (Espanya)			
Lisboa (Portugal)			
Malmö (Suècia)			

	Països d'Amèrica Central i del Sud
	Països d'Amèrica del Nord
	Països d'Àsia i Oceania
	Països d'Europa

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades recopilades per la comissió de cultura de CGLU.
<http://www.agenda21culture.net/culturecovid19>

Un segon paquet de mesures, més minoritari, és el d'aquelles adreçades a donar facilitats a les organitzacions culturals en el pagament de taxes. Així doncs, La Paz, Lisboa i Malmö eximeixen temporalment als agents culturals del pagament per l'ús d'espais municipals; Sydney ha anunciat que les entitats culturals que siguin beneficiàries d'ajuts extraordinaris per la Covid-19 seran dispensades de pagar el lloguer dels seus locals durant els propers sis mesos; Montréal ha posposat el pagament de taxes municipals per al conjunt de la ciutadania; Linz estudia la possibilitat d'ajornar els lloguers d'organitzacions culturals i esportives, i una de les deu mesures anunciades per Barcelona passa per l'exempció de taxes per a rodages audiovisuals a la ciutat fins al 31 de desembre de 2020.

Taula 3: Injecció de fons al sector cultural

	Avançament dels imports (o d'una part) de programacions posposades (escèniques i música)	Suport, difusió o contractació de professionals de la cultura per generar contingut en línia	Inversió extraordinària en fons (llibres)	Inversió extraordinària en fons (public art, arts visuals)
La Paz				
Sao Paulo				
Montevideo				
Viena				
Barcelona				
Terrassa				
Lisboa				

 Països d'Amèrica Central i del Sud

 Països d'Europa

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades recopilades per la comissió de cultura de CGLU.

<http://www.agenda21culture.net/culturecovid19>

Trobem a continuació dos grups de mesures que incideixen en l'activitat de les organitzacions culturals en forma de despesa directa per part de les administracions locals: la injecció de fons al sector i les modificacions en la programació cultural de les ciutats.

En primer lloc, tal i com mostra la taula anterior, alguns han optat per destinar fons al sector a través de mecanismes diversos: Barcelona ha avançat a companyies escèniques i grups musicals una part dels imports de programacions que havien estat contractades per l'ajuntament i s'han hagut de posposar a causa de la Covid-19. I ciutats tan diverses com La Paz, Sao Paulo, Viena o Terrassa estant esmerçant recursos a donar suport a les iniciatives digitals generades per molts artistes durant aquesta etapa de confinament.

Concretament, la Paz fa promoció i difusió d'aquestes accions; Sao Paulo contracta professionals de la cultura sense ingressos per generar contingut en línia (presentacions d'experiències, lectures, concerts, tallers, representacions teatrals, etc.); Viena ha encetat una col·laboració entre el teatre públic Rabenhof i l'emissora 24 hores de la ciutat per generar programació cultural remunerada durant aquest període i des de Terrassa Cultura es fa difusió a les xarxes socials corporatives de les accions més destacades que estan portant a terme artistes i entitats locals. Destaca també la convocatòria per part de Terrassa de l'exposició "Arts Confinades" (Arts Visuals) i la producció d'una exposició sobre la "Terrassa Buida" a càrrec d'un fotògraf local. Finalment, Barcelona, Lisboa i Montevideo han anunciat inversions extraordinàries en llibres per a donar suport al sector del llibre (editorials i llibreries). Montevideo, a més, ha inclòs un llibre en els cistells de productes bàsics que s'han repartit entre la població més vulnerable.

Taula 4: Modificacions de la programació cultural municipal

	Adaptació d'activitats prèviament contractades per a la seva transmissió on-line	Reprogramacions d'actes cancel·lats	Reorganització del calendari d'actes per evitar cancel·lacions
La Paz			
Sao Paulo			
Barcelona			
Terrassa			
Lisboa			
Malmö			

	Països d'Amèrica Central i del Sud
	Països d'Europa

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades recopilades per la comissió de cultura de CGLU.
<http://www.agenda21culture.net/culturecovid19>

Un altre grup de mesures són aquelles que comporten una modificació de la programació cultural municipal per tal de minimitzar l'impacte de la Covid-19 en els professionals i les organitzacions del sector.

Tal i com mostra la taula anterior, cinc de les ciutats estudiades han adaptat la seva programació municipal en sentits diversos: La Paz, Sao Paulo, Barcelona i Terrassa han modificat el seu calendari d'actes culturals per evitar que alguns del que estaven previstos durant el confinament s'haguessin de cancel·lar. A més, Sao Paulo, Lisboa Barcelona i Terrassa han reprogramat més endavant actes que es van haver de suspendre. Avui encara no està clar si tot aquests actes es podran fer abans que acabi l'any i, si en cas que es facin, serà amb normalitat o amb condicions especials de distanciament entre les persones. Finalment, Sao Paulo, Lisboa i Malmö han facilitat l'adaptació de determinades activitats previstes per aquest període per a fer possible la seva retransmissió per mitjans digitals. Destaca especialment l'esforç realitzat per Sao Paulo per digitalitzar l'activitat dels seus centres culturals, el teatre, esdeveniments culturals col·lectius i l'escola municipal d'art, entre d'altres.

Taula 5: Altres mesures

	Servei d'assessorament a col·lectius culturals
Sao Paulo	
Sydney	
Terrassa	
Lisboa	
Londres	

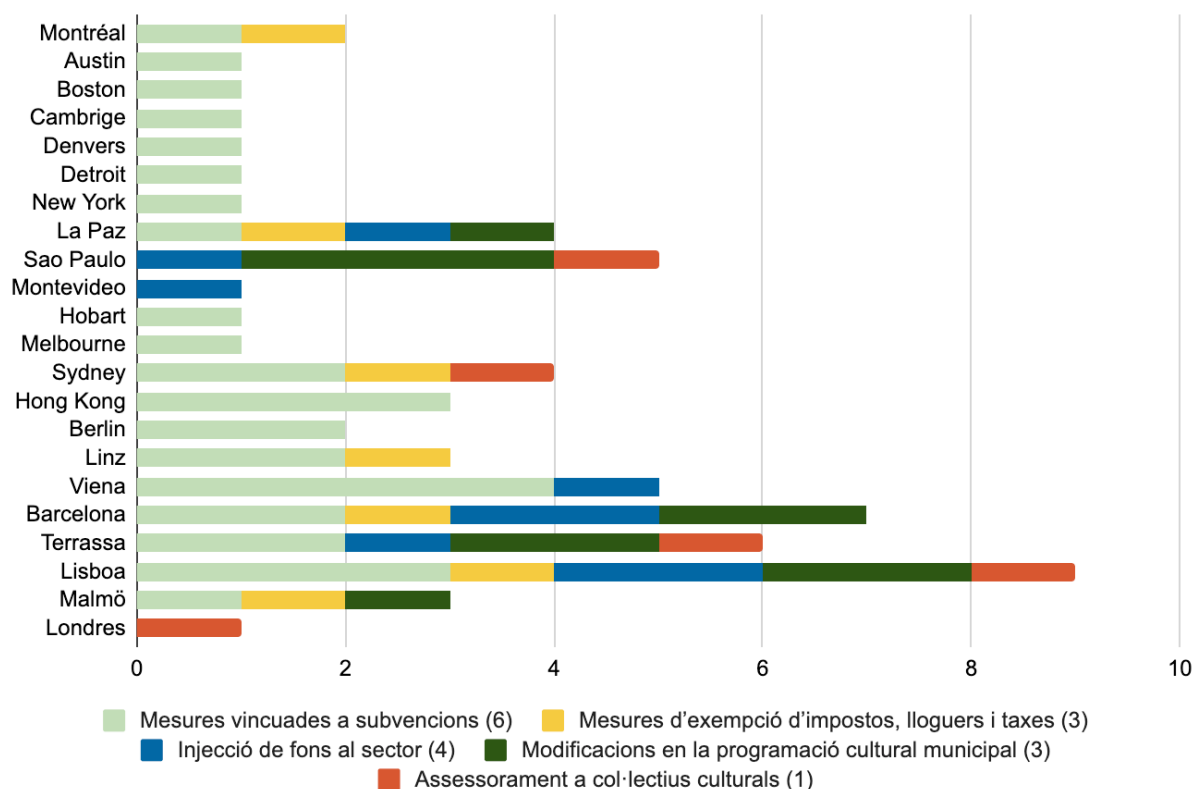
	Països d'Amèrica Central i del Sud
	Països d'Àsia i Oceania
	Països d'Europa

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades recopilades per la comissió de cultura de CGLU.

<http://www.agenda21culture.net/culturecovid19>

Al marge de les mesures amb repercussions econòmiques directes, nombroses ciutats han obert canals per a l'assessorament de col·lectius culturals, o bé han reforçat els serveis que ja oferien en aquesta línia. És el cas de Sao Paulo, Sidney, Terrassa, Lisboa o Londres. Londres, a més, està recollint dades sobre les organitzacions culturals i les dificultats per les que estan passant per tal d'establir mesures de suport adaptades a les seves necessitats.

Gràfic 1: Nombre i tipus de mesures desplegades per ciutat

Al gràfic anterior es pot veure com la fórmula majoritària d'entre les mesures dels plans de xoc és la subvenció (en les seves diverses variants), desplegada per totes les ciutats analitzades amb l'excepció de Sao Paulo, Montevideo i Londres. D'altra banda, les ciutats dels Estats Units, Melbourne i Berlin limiten les seves actuacions justament a aquestes subvencions extraordinàries per a agents i organitzacions culturals -amb diferències importants en la quantia oferta- mentre que la resta combina aquest tipus de mesures amb d'altres com les exempcions d'impostos, lloguers o taxes; les modificacions en la programació cultural per tal de minimitzar el nombre de cancel·lacions; la injecció de fons al sector per altres vies, o bé l'assessorament i l'acompanyament d'organitzacions culturals en aquest període complicat per totes elles.

Així doncs, mentre que hi ha ciutats que estan desplegant un ventall d'accions diverses per fer front a les conseqüències més immediates de la Covid-19, d'altres concentren tots els recursos en una o dues mesures. En total, Lisboa amb nou mesures diferents, Barcelona amb set i Terrassa amb sis són les ciutats que han optat per una major varietat d'opcions, seguides per Sao Paulo i Viena, amb cinc accions cadascuna. La Paz i Sydney han impulsat quatre iniciatives diferents i la resta s'han centrat en tres o menys. També hi ha grans diferències entre el volum de recursos destinats a la cultura per cada una de les ciutats, i és independent de la quantitat de mesures desplegades (hi ha ciutats que han destinat un volum molt important de recursos a una única mesura).

Tal i com s'ha esmentat, totes les mesures formen part de plans de xoc dissenyats a corre cuita per les ciutats per donar suport al sector en un moment d'emergència. Tots tenen en comú que s'han pensat com a mesures excepcionals destinades a compensar una aturada total del sector que inicialment es preveia temporal. Ara, que sembla que poc a poc s'anirà reprenent l'activitat cultural en forma presencial, caldrà veure en quines condicions es pot fer, què passa si hi ha nous períodes de confinament i, en definitiva, fins a quin punt aquesta crisi suposarà una gran sotragada -però només una sotragada- o significarà una transformació important de la manera que tenim de produir i gaudir l'art i la cultura. Més enllà d'aquests primers plans de xoc, les ciutats s'hauran de plantejar, de la mà de la ciutadania, com volen caminar cap aquest futur que encara no acabem d'imaginar, i quin paper hi juga la cultura.

**Diputació
Barcelona**

Àrea de Cultura

Gerència de Serveis de Cultura
Centre d'Estudis i Recursos Culturals (CERC)
Montalegre, 7. Barcelona 08001
Tel. 934 022 565
o.estudisc@diba.cat · diba.cat/cerc